

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

>Retouradres Postbus 16375 2500 BJ Den Haag

Voortgezet Onderwijs

Rijnstraat 50
Den Haag
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Onze referentie

1001526

Bijlage

Overzicht bevoegdheden per profiel
Stroomschema bevoegdheid

Datum 5 juli 2016

Betreft Bevoegdheden van leraren in de beroepsgerichte vakken in het vmbo

Geachte bestuurders en schoolleiders,

Het is bijna zover. Na de zomervakantie starten de meeste scholen met de nieuwe beroepsgerichte profielen. Alle leraren in beroepsgerichte vakken in de bovenbouw zullen nu of straks de overstap maken van hun huidige vak naar een nieuw profiel dat een breder vakgebied omvat. Om leerlingen in de profielen goed les te kunnen blijven geven, zijn nieuwe kennis en vaardigheden nodig. Daarmee verandert ook de inhoud van de bevoegdheidseisen. Voor een aantal leraren geldt dat de huidige bevoegdheid het nieuwe profielvak niet volledig dekt. In samenwerking met Stichting Platforms VMBO, pilotscholen, VO-raad, Onderwijscoöperatie en lerarenopleidingen heb ik gezorgd voor routes die tot een passende bevoegdheid leiden. Met deze brief informeer ik u over deze routes en hoe u leraren hierbij kunt stimuleren en faciliteren.

In deze brief ga ik eerst in op de kernbegrippen bevoegd en bekwaam (1), vervolgens schets ik de routes naar een passende bevoegdheid voor het beroepsgerichte onderwijs (2). Tot slot ga ik in op de scholing van beroepsgerichte leraren (3). Als bijlage bij deze brief zijn opgenomen:

- een overzicht van wat per profiel is vastgelegd over de bevoegdheden;
- een stroomschema als hulpmiddel om zelf na te gaan hoe het zit met de bevoegdheid van uw beroepsgerichte leraren.

1. Bevoegd en bekwaam

Voordat ik de verschillende routes toelicht, leg ik twee centrale begrippen in deze brief uit: *bevoegd* en *bekwaam*.

Een leraar geeft een les *bevoegd* als hij beschikt over een getuigschrift van het hoger onderwijs (hierna: ho-getuigschrift) waaruit blijkt dat hij voldoet aan de bekwaamheidseisen voor dat vak, een verklaring omtrent het gedrag heeft en niet door de rechter is uitgesloten van het geven van onderwijs. Het getuigschrift is meer dan papier: het toont objectief aan dat een leraar beschikt over vakinhoudelijke kennis en de benodigde pedagogische en didactische vaardigheden. Het toont aan dat een leraar *bekwaam* is.

Niet voor alle beroepsgerichte vakken bestaan lerarenopleidingen. Daardoor heeft een aantal beroepsgerichte leraren geen mogelijkheid om via een ho-getuigschrift

zijn bekwaamheid aan te tonen. Deze leraren kunnen op een andere manier hun bekwaamheid voor hun vak aantonen.¹ Zij kunnen bij DUO een aanvraag doen voor een bekwaamheidserkenning. Bij goedkeuring van de aanvraag is de leraar bevoegd om dat vak te geven.

Vanzelfsprekend onderhouden leraren hun bekwaamheid. Ontwikkelingen in de maatschappij, zoals de opkomst van webshops en 3D-printers, worden weerspiegeld in de inhoud van het onderwijs. Daarom is het belangrijk dat leraren bij- en nascholing volgen. Specifiek voor de nieuwe profielen is op de website www.bijscholingvmbbo.nl een nascholingsaanbod beschikbaar gericht op bekwaamheidsonderhoud voor de nieuwe vakken. In paragraaf 3 leest u hier meer over.

2. Routes naar een passende bevoegdheid

Er is geen algemene oplossing om bevoegd te worden voor de nieuwe profielen. Gezien de diversiteit aan huidige beroepsgerichte vakken en achtergronden van de leraren die het onderwijs in deze vakken verzorgen, blijven er verschillende routes om bevoegd te worden voor de nieuwe profielen. Via de beslisboom in de bijlage vindt u voor verschillende situaties de juiste route. Hieronder worden alle routes samengevat en toegelicht. In de bijlage treft u per profiel een overzicht aan van wat is geregeld. Dat overzicht heeft als startpunt het profielvak en beschrijft de bevoegdheid die nodig om het vak te geven. Eventuele andere vakken buiten de beroepsgerichte profielen die met de genoemde bevoegdheden mogen worden gegeven, zijn hierin niet opgenomen.

Ik ga een overgangperiode realiseren die leraren de tijd geeft om een passende bevoegdheid te halen. Dit biedt scholen de mogelijkheid bijscholing te spreiden, zodat het onderwijs aan de leerlingen niet in de knel hoeft te komen vanwege leraren die gelijktijdig scholing volgen.

In de *Regeling conversietabel getuigschriften en vakken VO* zijn de bevoegdheden voor vakken waarvoor een lerarenopleiding bestaat, omgezet naar de profielvakken. Daarnaast wordt gewerkt aan een beleidsregel die voorziet in een oplossing voor twee situaties:

- een mogelijkheid tot erkenning van bekwaamheid voor vakken waarvoor geen lerarenopleiding bestaat (*bekwaamheidserkenning*);
- een mogelijkheid tot ontheffing van de bekwaamheidseisen in bijzondere gevallen, waarbij ook sprake is van een buitengewone bekwaamheid (*ontheffing*).

Ook voor de beroepsgerichte keuzevakken is het belangrijk dat leraren bevoegd zijn. Ik verwacht u in 2017 meer duidelijkheid te kunnen bieden over de eisen waaraan leraren in beroepsgerichte keuzevakken moeten voldoen. Gezien de diversiteit aan personen die deze vakken gaan geven, bijvoorbeeld leraren die voorheen lesgeven in specifieke beroepsgerichte vakken, docenten uit het mbo en experts uit het bedrijfsleven, is meer tijd nodig om de verschillende mogelijkheden in kaart te brengen. De inzet van gastdocenten blijft mogelijk voor maximaal 160 uur op jaarbasis.

¹ Op grond van artikel 33 lid 16 Wet op het voortgezet onderwijs.

2.1 Overgangperiode voor beroepsgerichte leraren om passende bevoegdheid te behalen

Onze referentie
1001526

Een deel van de beroepsgerichte leraren moet scholing volgen om een passende bevoegdheid voor een profiel te behalen. De inhoud van de bij- en nascholing zal per leraar verschillen, net als de mate waarin leraren scholing nodig hebben. Er is een overgangperiode in voorbereiding voor leraren met een vast contract om in de periode tot naar verwachting 1 augustus 2021, een passende bevoegdheid te halen. Bij publicatie van de overgangsmaatregel wordt de termijn definitief vastgelegd.

Augustus 2021 is de voorlopige stip op de horizon. De termijn van vier jaar sluit aan op de termijnen die gelden voor leraren die onbevoegd lesgeven: zij hebben twee jaar om hun bevoegdheid te halen en deze termijn kan eenmaal met twee jaar worden verlengd. De overgangperiode geeft niet alleen leraren, maar ook u tijd. Ik vind het belangrijk dat de professionalisering van leraren voor uw school goed te organiseren is. Daarom geef ik de mogelijkheid om de bij- en nascholing van uw leraren over een langere periode te spreiden.

Vooralsnog wordt de overgangperiode alleen van toepassing op leraren met een vast contract. Nog niet bevoegde leraren met een tijdelijk contract hebben op basis van de Wet op het voortgezet onderwijs immers twee jaar de tijd om alsnog bevoegd te worden. Deze termijn mag met maximaal twee jaar worden verlengd door het schoolbestuur.

Conform het cao-akkoord VO 2016-2017 kunnen niet bevoegde leraren gedurende maximaal vier jaar een tijdelijk contract krijgen. Dat geldt alleen voor tijdelijke contracten die voor 1 oktober 2017 zijn aangegaan. Voor contracten die na die datum worden aangegaan, geldt op basis van de Wet werk en zekerheid dat de leraar in vaste dienst treedt als het dienstverband na twee jaar wordt verlengd. Eenmaal in vaste dienst is de overgangsregeling ook op deze leraren van toepassing.

Via de overgangsregeling worden de leraren beroepsgericht tijdelijk benoembaar. Bij het bepalen van de bevoegdheidscijfers per school worden deze docenten meegenomen in de categorie benoembaar. Leraren die reeds over een bevoegdheid beschikken, kunnen zich registreren als leraar voor dat vak.

Wat verwacht ik van u voor de beroepsgerichte vakken in de periode tot 2021?

U heeft een belangrijke rol bij de professionalisering van uw leraren. Misschien lijkt 2021 nog ver weg. Toch wil ik u vragen om nu al met uw leraren in gesprek te gaan over wat nodig is voor een passende bevoegdheid. Daarbij kunt u afspraken maken over de tijd die leraren krijgen om scholing te volgen en de financiering. Deze afspraken kunt u voor de hele school beschrijven in een plan van aanpak. Zo maakt u voor uzelf en de leraren inzichtelijk hoe uw school de komende vier jaar toewerkt naar bevoegde beroepsgerichte leraren. Hierbij kunt u gebruik maken van de conversietabel en beleidsregel die hieronder worden toegelicht.

2.2 Conversietabel

In overleg met de platforms vmbo, de lerarenopleidingen en vmbo-scholen, is nagegaan welke aanvullingen eventueel nodig zijn voor leraren die al een

tweedegraads bevoegdheid hebben. De resultaten van dit overleg staan in bijlage 2 van de recent aangepaste conversietabel.²

Onze referentie
1001526

Van een deel van de leraren wordt de tweedegraads bevoegdheid rechtstreeks omgezet naar een bevoegdheid voor een nieuw profiel. Dit is van toepassing op leraren in de profielen Bouwen, wonen en interieur, Economie en ondernemen, Groen en Zorg en welzijn.

Daarnaast zijn er leraren met een tweedegraads bevoegdheid voor wie een rechtstreekse omzetting niet geldt. Deze leraren moeten scholing volgen om hun huidige bevoegdheid aan te vullen. De conversietabel laat dan zien welke na- en bijscholing zij gevolgd moeten hebben om bevoegd te zijn voor het profiel. Dit geldt bijvoorbeeld voor leraren in het profiel Mobiliteit en transport. Door het volgen van de training 'transport' kunnen bevoegde docenten motorvoertuigentechniek en voertuigentechniek bevoegd worden voor het hele profiel. Daarnaast geldt voor het profiel Produceren, installeren en energie dat de bevoegdheden in het team dekkend moeten zijn voor de verschillende modules. Een voorbeeld is dat de elektro-delen worden gegeven door een leraar die bevoegd is voor elektrotechniek en de delen over metaalbewerking door een leraar met een bevoegdheid voor metaaltechniek.

Voor de zomer van 2017 volgt een update van de conversietabel en worden daarin naar verwachting ook de bevoegdheden voor de profielen Horeca, bakkerij en recreatie en Dienstverlening en producten opgenomen.

2.3 Beleidsregel

Het uitgangspunt voor het lesgeven in het vmbo is een tweedegraads bevoegdheid voor het vak. Na de zomer komt er een beleidsregel voor leraren die een beroep willen doen op de mogelijkheid in de WVO om een ontheffing of vakbekwaamheidserkenning aan te vragen. Zowel de ontheffing als de bekwaamheidserkenning gaan er vanuit dat de leraar al via een andere route dan de lerarenopleiding kennis en vaardigheden heeft opgedaan om het betreffende vak te geven.

Hieronder beschrijf ik mijn voornemens voor de beleidsregel. Vanzelfsprekend is de beleidsregel zelf uiteindelijk bepalend voor wat de precieze voorwaarden zijn voor ontheffing of bekwaamheidserkenning.

Ontheffing

Een ontheffing is mogelijk als een leraar door buitengewone bekwaamheid uitmunt in zijn vak en er daarnaast bijzondere omstandigheden zijn die rechtvaardigen dat de leraar niet in opleiding gaat voor een bevoegdheid. Een voorbeeld hiervan is de garagehouder die al 30 jaar een eigen garage heeft en die les wil geven in het profiel Mobiliteit en transport, maar door medische omstandigheden geen lerarenopleiding kan gaan volgen.

Een ontheffing betekent overigens niet dat we aan deze leraren minder hoge eisen stellen; zij tonen enkel hun bekwaamheid op een andere manier aan dan met een ho-getuigschrift. Een aanvraag voor een ontheffing kan gedaan worden voor alle vakken in het voortgezet onderwijs die zijn opgenomen in de wet, het Inrichtingsbesluit WVO of de Regeling conversietabel.

² Zie: <http://wetten.overheid.nl/BWBR0031802/2016-05-01/0>

Bekwaamheidserkenning

Een leraar komt voor een bekwaamheidserkenning in aanmerking als er voor zijn vak geen lerarenopleiding beschikbaar is en het vak ook niet is opgenomen in de conversietabel. De leraar onderbouwt in zijn aanvraag dat hij vakinhoudelijk, vakdidactisch en pedagogisch-didactisch bekwaam is. Gezien het ontbreken van een lerarenopleiding voor deze profielen is de bekwaamheidserkenning relevant voor leraren die gaan lesgeven in Dienstverlening en producten, Maritiem en techniek en Media, vormgeving en ICT.

Onze referentie
1001526

Gesloten of open aanvraag voor ontheffing of bekwaamheidserkenning

Voor zowel de ontheffing als de bekwaamheidserkenning komt de mogelijkheid een gesloten of open aanvraag te doen. Bij een gesloten aanvraag is precies omschreven onder welke voorwaarden een aanvraag voor ontheffing of bekwaamheidserkenning wordt goedgekeurd en welke bewijsstukken moeten worden aangeleverd. Daarnaast is er de mogelijkheid van het doen van een open aanvraag, waarbij de aanvrager zelf een dossier aanlevert op basis waarvan de pedagogische, vakinhoudelijke en didactische vaardigheid van de aanvrager kan worden beoordeeld door DUO. De Inspectie van het Onderwijs adviseert DUO hierbij.

Reeds afgegeven ontheffingen en bekwaamheidserkenningen blijven gelden

Sommige leraren geven nu al bevoegd les op basis van een ontheffing of bekwaamheidserkenning. Deze bestaande ontheffingen en bekwaamheidserkenningen blijven gelden, maar gelden logischerwijs alleen voor de daarop vermelde vakken. Als een leraar ook andere dan de vermelde vakken gaat geven, is geen sprake meer van een passende bevoegdheid en zal in overleg met de lerarenopleiding van het te geven vak moeten worden nagegaan welke stappen moeten worden gezet om alsnog tot een passende bevoegdheid te komen.

3. Scholing van leraren

In de bijlage bij deze brief vindt u een overzicht waarin per profiel is aangegeven wat uit de conversietabel en beleidsregel van toepassing is. Aan de hand hiervan kunt u bepalen welke leraren nog scholing moeten volgen. Dat kan gaan om:

- bekwaamheidsonderhoud op basis van een bestaande en voor de profielen erkende bevoegdheid (zoals op basis van de conversietabel), of
- scholing gericht op een passende bevoegdheid vanwege het ontbreken van een bevoegdheid voor de profielen.

Scholingsaanbod is onder meer te vinden op de website www.bijscholingvmbbo.nl.

Voor ieder profiel is een kwartiermaker aangesteld die een intermediaire rol vervult bij de totstandkoming van het aanbod. De kwartiermaker heeft de behoefte aan scholing geïnventariseerd en bevordert een passend scholingsaanbod. De bijscholing richt zich vooral op nieuwe onderwerpen in de profielmodulen. Naast profielspecifieke scholing is er bijscholing rond profieloverstijgende thema's als LOB en schoolexamens. Na de zomer wordt hieraan ook meer aanbod gericht op de keuzevakken toegevoegd.

Overigens leidt de deelname aan cursussen alleen tot een certificaat dat de scholing is gevolgd. Voor sommige certificaten geldt dat die in combinatie met een HO-getuigschrift (een bestaande bevoegdheid) ertoe leiden dat een leraar in een profielvak mag lesgeven; dat is dan vastgelegd in de conversietabel of in de

beleidsregel. De cursussen worden gecertificeerd door de Onderwijscoöperatie en tellen mee voor het bekwaamheidsonderhoud in het lerarenregister.

Onze referentie
1001526

Ik vind het belangrijk dat leraren gebruik maken van het beschikbare cursusaanbod. Daarom wordt de scholing deels bekostigd door OCW waardoor veel scholing tegen een beperkte eigen bijdrage kan worden gevolgd. Ook in het schooljaar 2016-2017 is er de mogelijkheid scholing te volgen tegen gereduceerd tarief. Het aanbod en de kosten daarvan vindt u op www.bijbscholingvmbo.nl.

Ik wil u vragen om met uw leraren in gesprek te gaan over welke scholing zij nodig hebben en tijd en geld beschikbaar te stellen voor deze scholingsactiviteiten. De overgangperiode, zoals hierboven beschreven, biedt de mogelijkheid deze scholing over enkele jaren te spreiden.

Op een aantal scholen vinden deze gesprekken al plaats. Inmiddels hebben al 2.500 leraren zich voor een cursus ingeschreven of gevolgd. Dat is ruim de helft van alle beroepsgerichte leraren. Het is goed om te merken dat zo'n grote groep leraren al is begonnen met de nieuwe profielen.

Tot slot

De vernieuwing van het vmbo is een gezamenlijke uitdaging. Het is een belangrijke stap op weg naar toekomstbestendig en herkenbaar voorbereidend beroepsonderwijs. Om deze stap te laten slagen is het essentieel dat leraren zich inspinnen voor bekwaamheidsonderhoud en indien van toepassing voor een passende bevoegdheid. U speelt daarbij een belangrijke rol. Indien u nog vragen heeft, kunt u contact opnemen met de ICO Helpdesk van DUO via 079-3232444 of ico@duo.nl. De helpdeskmedewerkers helpen u graag. Ook treft u meer informatie op de website van DUO.

Op www.duo.nl/zakelijk/voortgezet-onderwijs/personeel/ vindt u het handboek onderwijsbevoegdheden met daarin de hoofdlijnen van het bevoegdheidstelsel en de benoemingsvereisten in het onderwijs. Via deze pagina kunt u ook een ontheffing aanvragen. Voor algemene informatie en ondersteuning bij de invoering van de profielen kunt u terecht op www.vernieuwingvmbo.nl.

Ik wens u en de leraren op uw school de komende tijd veel succes met de implementatie van de nieuwe profielen.

Met vriendelijke groet,

De staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

Sander Dekker